

Lausunto

10.04.2026

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pro Lukio ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja pitää lakiesityksiä kannatettavina.

Pro Lukio ry pitää opintosetelikokeilua lähtökohtaisesti kannatettavana ja lukion päättäneille nuorille tarkoituksenmukaisena keinona tukea sujuvaa siirtymää korkeakoulutukseen. Kokeilu mahdollistaa korkeakouluopintoihin tutustumisen ja niiden kokeilemisen ilman ensikertalaisuusaseman menettämisen painetta ja tukee niitä nuoria, jotka yhteishaussa jäävät ilman tutkinto-opiskelupaikkaa tai eivät ota tarjottua paikkaa vastaan. Erytisen myönteistä on, että opintoseteli kohdistuu myös tähän ryhmään, joka ensikertalaisuusaseman menettämisen pelossa jättää ottamatta vastaan tarjotun opiskelupaikan.

Pro Lukio yhtyy usean lausunnon antaneen näkemykseen, jonka mukaan kokeilun vaikuttavuus edellyttää, että opintoseteliä hyödyntävien opiskelijoiden riittävä ohjaus korkea-asteella määritellään rakenteelliseksi osaksi opintoseteliä. Pro Lukio pitää tärkeänä, että esityksessä todetaan opintosetelin oikeuttavan ”opintojen suorittamiseen ja korkeakouluopintoihin hakeutumiseen liittyvään ohjaukseen siinä tai niissä korkeakouluissa, joiden opintoja nuori suorittaa.” Lisäksi Pro Lukio pitää tärkeänä esityksessä olevaa ohjaukseen liittyvää kirjausta, jonka mukaan ”tarkoituksena on, että korkeakoulut tarjoavat opiskelijoille sekä läsnä- että etäohjausta sekä erilaisia yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia.” Ilman selkeää ja yhdenvertaista ohjauspolkua on riski, että opinnot jäävät irrallisiksi, keskeytyvät tai eivät tue tutkintopolkua, työllistymistä tai koulutuksellista tasa-arvoa. Ohjauksen jatkuvuus toisen asteen ja korkea-asteen nivelvaiheissa, aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen, erityisen tuen saatavuus sekä toisen asteen ja korkeakoulujen opinto-ohjauksen yhteistyö ovat opintosetelin vaikuttavuuden suhteen keskeistä.

Pro Lukio ry kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitysluonnoksessa ei riittävästi huomioida kansainvälisiä toisen asteen tutkintoja, kuten IB-, EB- ja DIA-tutkintoja, vaikka ne ovat hakukelpoisuuden osalta rinnasteisia ylioppilastutkintoon ja niitä suoritetaan Suomessa merkittävä määrä. Nämä tutkinnot tulee sisällyttää selkeästi opintaseteliin oikeuttaviin tutkintoihin ja opintasetelin hyödyntämiseen oikeuttava toisen asteen tutkinnon valmistumisajankohta tulee määritellä niin, että se huomioi kansainvälisten tutkintojen aikataulut.

Pro Lukio kiinnittää lausunnossaan huomiota samaan asiaan kuin usea muukin lausunnon antaja: esitysluonnoksessa tulisi selkeyttää opintasetelikokeilun suhdetta työttömyysturvainsäädäntöön, hakeutumisoloihin sekä valinta- ja soveltuvuuskokeisiin liittyviin käytäntöihin, sillä ristiriitaiset veloitteet eri lainsäädännöissä voivat olla nuorille vaikeasti hahmotettavia. Myös kohderyhmän ja taustatilastojen osalta esitystä tulisi täsmentää siten, että nuorten ja ensikertaisten hakijoiden asema ja osuus tulevat nykyistä selkeämmin esiin.

Pro Lukio ry katsoo, että opintasetelikokeilu vahvistaa parhaimmillaan koulutuksellista tasa-arvoa ja nopeuttaa nuorten siirtymiä toiselta asteelta korkea-asteelle. Tämä edellyttää kuitenkin selkeitä kirjauksia, riittäviä ohjausresursseja, kansainvälisten tutkintojen huomioimista sekä johdonmukaista suhdetta muuhun koulutus- ja sosiaalilainsäädäntöön.

Laitinen Samuli

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia - Lausunnonantaja on Pro Lukio ry